

Stanovisko k vybraným překážkám ve státní službě na straně státního zaměstnance

Novelou zákona o státní službě (ZSS) provedenou zákonem č. 448/2024 Sb. účinnou od 1. ledna 2025 se vypouštějí § 63 až 65 zákona o státní službě.

Vypuštěním této úpravy, tzn. zařazení mimo výkon služby z důvodu mateřské nebo rodičovské dovolené (§ 63), zařazení mimo výkon služby pro výkon funkce v odborové organizaci (§ 64) a zařazení mimo výkon služby pro pozastavení služby (§ 65), ze změn služebního poměru, o kterých musí služební orgán rozhodnout podle části druhé a třetí správního řádu, došlo ke snížení administrativní zátěže kladené na služební orgány. Služební orgán v těchto případech neměl žádný prostor pro správní uvážení, rozhodnutí tak byla pouze deklaratorní a byla vydávána na základě nastalých skutečností, které služební orgán musel akceptovat a které nemohl nijak ovlivnit.

Nově jsou tyto případy překážkami ve službě na straně státního zaměstnance.

Služební orgán má podle § 181 odst. 1 písm. q) ZSS povinnost v rejstříku státních zaměstnanců a zaměstnanců ve služebních úřadech informačního systému o státní službě evidovat údaje o těchto překážkách.

Kde se v tomto stanovisku používá v souvislosti s rodičovskou dovolenou a souvisejících otázkách termín „státní zaměstnankyně“, myslí se tím také „státní zaměstnanec“.

MATEŘSKÁ A RODIČOVSKÁ DOVOLENÁ

Podmínky čerpání mateřské a rodičovské dovolené¹

Mateřská dovolená se poskytuje výhradně ženám na základě lékařského potvrzení. Státní zaměstnankyně služebnímu orgánu předloží lékařské potvrzení a současně jej informuje o délce trvání mateřské dovolené. Neurčí-li státní zaměstnankyně rozsah mateřské dovolené, vyzve ji služební úřad k jeho určení a poučí ji o tom, že neurčí-li jej, bude mít služební úřad za to, že jde o 28 týdnů (resp. 37 týdnů v případě narození 2 a více dětí), tzn. zpravidla 6 týdnů před očekávaným dnem porodu a 22 týdnů po očekávaném dni porodu stanoveném ošetřujícím lékařem².

Rodičovská dovolená se poskytuje na základě žádosti státní zaměstnankyně; žádost musí být podána písemně a musí v ní být uvedena doba, na kterou státní zaměstnankyně o poskytnutí rodičovské dovolené žádá. Neurčí-li státní zaměstnankyně v žádosti o poskytnutí rodičovské dovolené rozsah rodičovské dovolené, vyzve ji služební úřad k jeho určení a poučí

¹ Mateřská a rodičovská dovolená státní zaměstnankyně se na základě § 121 odst. 1 ZSS řídí § 195 až § 198 zákoníku práce.

² Způsob, jakým bude státní zaměstnankyně informovat služební orgán o nástupu na mateřskou dovolenou a o jejím trvání, je ponechán na dotčené státní zaměstnankyni (elektronicky nebo v listinné podobě). Musí se však jednat o prokazatelný a srozumitelný způsob oznámení (počátku a trvání) čerpání mateřské dovolené. Vzor takového oznámení, je dostupný na internetových stránkách České správy sociálního zabezpečení (<https://www.cssz.cz/web/edavky/ke-stazeni-vzorova-oznameni-zamestnanec>).

ji o tom, že neurčí-li jej, bude jí poskytnuta rodičovská dovolená v maximální možném rozsahu, tzn. do dosažení tří let věku dítěte. Žádost o poskytnutí rodičovské dovolené je třeba podat alespoň 30 dnů před nástupem na rodičovskou dovolenou, nebrání-li tomu vážné důvody (např. nutnost převzetí péče o dítě druhým rodičem).

Doporučuje se, aby služební orgán o čerpání mateřské, resp. rodičovské dovolené státní zaměstnankyni bez zbytečného odkladu písemně vyrozuměl.

Plat státní zaměstnankyně v době čerpání mateřské nebo rodičovské dovolené

Po dobu překážky ve službě na straně státní zaměstnankyně z důvodu mateřské nebo rodičovské dovolené státní zaměstnankyni plat nepřísluší. Státní zaměstnankyni náleží peněžitá pomoc v mateřství³, resp. rodičovský příspěvek⁴.

Rodičovský příspěvek lze čerpat do 3 let věku dítěte⁵, tzn. stejně dlouho jako lze ve vztahu k témuž dítěti čerpat rodičovskou dovolenou podle § 196 a § 197 zákoníku práce. V praxi však mohou nastat případy, kdy státní zaměstnankyně nebude moci ani po dovršení 3 let věku dítěte, z důvodu další péče o něj, pokračovat ve výkonu státní služby. Státní zaměstnankyně může služební orgán požádat o povolení neplaceného služebního volna podle § 105 ZSS až na dobu 12 měsíců. Neplacené služební volno povoluje služební orgán podle § 159 odst. 2 písm. g) ZSS, přitom zohledňuje skutečnosti uvedené v rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. října 2008, č. j. 21 Cdo 4411/2007. Tzn., že služební orgán povolí čerpání neplaceného volna, pokud nastaly okolnosti, za nichž státní zaměstnankyně nemá možnost umístit dítě do předškolního zařízení (mateřské školy nebo speciální mateřské školy) a nemůže zajistit řádnou péči o dítě ani jinak, a zároveň o těchto okolnostech vyrozuměla řádně služební orgán a prokázala tuto skutečnost doložením rozhodnutí o nepřijetí dítěte do předškolního zařízení.

Zařazení státní zaměstnankyně po skončení mateřské nebo rodičovské dovolené⁶

Po skončení mateřské nebo rodičovské dovolené pokračuje státní zaměstnankyně ve službě na svém původním služebním místě, tzn. že státní zaměstnankyni se „drží“ její původní služební místo.

Otázkou předčasného ukončení čerpání rodičovské dovolené se ve smyslu ZSS ve znění účinném do 31. prosince 2024 zabýval také poradní sbor nejvyššího státního tajemníka k ZSS, který k této otázce dne 7. prosince 2018 přijal závěr č. 26. Podle bodu II tohoto závěru *„Státní zaměstnanec má nárok ukončit čerpání rodičovské dovolené a bezprostředně poté nastoupit zpět do služby pouze dnem následujícím po uplynutí doby rodičovské dovolené uvedené ve výroku rozhodnutí o zařazení státního zaměstnance mimo výkon služby z důvodu rodičovské dovolené. Před uvedeným dnem (tj. v případě žádosti o předčasné ukončení čerpání rodičovské dovolené) má státní zaměstnanec nárok nastoupit zpět do služby, ale nemá nárok nastoupit zpět do služby bezprostředně po doručení oznámení o ukončení čerpání*

³ § 32 a násl. zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ § 30 a násl. zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ § 30 odst. 1 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

⁶ § 104a zákona o státní službě.

rodičovské dovolené (s ohledem na povinnost zajistit řádný výkon služby a řádné plnění úkolů.“

Přestože novelou ZSS došlo k vypuštění úpravy mateřské a rodičovské dovolené jako změny služebního poměru, a služební orgán tak již v tomto případě nevydává rozhodnutí o zařazení mimo výkon služby, lze shora uvedený závěr poradního sboru přiměřeně aplikovat i na čerpání rodičovské dovolené jako překážky ve službě na straně státního zaměstnance.

Rodičovská dovolená se poskytuje státní zaměstnankyni v rozsahu, o jaký požádá, ne však déle než do doby, kdy dítě dosáhne věku 3 let. S tím také přímo souvisí i nárok bezprostředně nastoupit zpět do služby na původní služební místo. Vyčerpá-li státní zaměstnankyně rodičovskou dovolenou, jejíž rozsah byl stanoven jedním ze shora uvedených způsobů, má nárok nastoupit zpět do služby na původní služební místo dnem následujícím po vyčerpání rodičovské dovolené. V opačném případě, tzn. chce-li ukončit čerpání rodičovské dovolené před uplynutím stanoveného rozsahu, má nárok nastoupit zpět do služby na původní služební místo, ale nemá nárok nastoupit zpět do služby bezprostředně po doručení oznámení o ukončení čerpání rodičovské dovolené (s ohledem na povinnost zajistit řádný výkon služby a řádné plnění úkolů).

Při nástupu státní zaměstnankyně zpět do služby na její původní služební místo se podle § 104a odst. 1 věta první ZSS rozhodnutí nevydává. Pokud by se však nástupem na původní služební místo po skončení čerpání rodičovské dovolené měnil plat státní zaměstnankyně (tím není myšlena změna výše platového tarifu v důsledku změny výše platových tarifů stanovených nařízením vlády ani zařazení státní zaměstnankyně do vyššího platového stupně v důsledku dosažení délky započitatelné praxe stanovené pro vyšší platový stupeň), služební orgán o změně platu vydá rozhodnutí.

Došlo-li po dobu mateřské nebo rodičovské dovolené ke zrušení služebního místa nebo uplynutí doby určité, na kterou byla státní zaměstnankyně zařazena nebo jmenována na služební místo, zařadí se po skončení mateřské nebo rodičovské dovolené k výkonu služby na volné služební místo, na kterém je službě pro ni vhodná (článek 62 až 63 metodického pokynu nejvyššího státního tajemníka č. 2/2019, kterým se stanoví podrobnosti ke změnám služebního poměru, se za účelem posouzení vhodnosti jiného služebního místa použije obdobně). K výkonu služby na služební místo zařazené v nižší platové třídě však lze státní zaměstnankyni zařadit jen s jejím souhlasem. Souhlas by měl mít písemnou formu.

Bude-li státní zaměstnankyně po skončení mateřské nebo rodičovské dovolené zařazena na jiné služební místo, vydá se o tom služební orgán podle § 159 odst. 1 písm. b) ZSS rozhodnutí. Vzor rozhodnutí o zařazení státního zaměstnance na jiné služební místo podle § 104a odst. 2 zákona o státní službě po odpadnutí překážky ve výkonu služby na straně státního zaměstnance je přílohou tohoto stanoviska. Nemůže-li být státní zaměstnankyně zařazena na vhodné volné služební místo podle § 104a odst. 2 ZSS, zařadí se mimo výkon služby z organizačních důvodů podle § 62 ZSS.

Obsazení služebního místa státní zaměstnankyně čerpající mateřskou nebo rodičovskou dovolenou

Po dobu čerpání mateřské a rodičovské dovolené lze na služební místo zařadit nebo jmenovat jiného státního zaměstnance jen na dobu určitou, která nesmí být delší než doba, po

kterou trvá mateřská a rodičovská dovolená. Předmětné služební místo, s výjimkou služebního místa představeného, lze také obsadit osobou v pracovním poměru podle § 178 odst. 1 ZSS.

Přiměřeně jako v případě státní zaměstnankyně čerpající mateřskou nebo rodičovskou dovolenou se postupuje také v případě státního zaměstnance čerpajícího otcovskou dovolenou.

VÝKON FUNKCE V ORGÁNU ODBOROVÉ ORGANIZACE

Podmínky výkonu funkce v orgánu odborové organizace

Výkon funkce v orgánu odborové organizace, do níž byl státní zaměstnanec zvolen a jejíž výkon vyžaduje jeho uvolnění v rozsahu stanovené služební doby⁷, je podle § 104 odst. 3 ZSS překážkou ve službě na straně státního zaměstnance.

Doporučuje se, aby služební orgán o vzniku a trvání překážky ve službě na straně státního zaměstnance z důvodu výkonu funkce v orgánu odborové organizace státního zaměstnance bez zbytečného odkladu písemně vyrozuměl.

Plat státního zaměstnance za dobu výkonu funkce v orgánu odborové organizace

Za dobu překážky ve službě na straně státního zaměstnance z důvodu výkonu funkce v orgánu odborové organizace podle § 104 odst. 3 ZSS plat státnímu zaměstnanci nepřísluší.

Zařazení státního zaměstnance po skončení výkonu funkce v orgánu odborové organizace⁸

Po skončení výkonu funkce v orgánu odborové organizace pokračuje státní zaměstnanec ve službě na svém původním služebním místě, tzn. že státnímu zaměstnanci se „drží“ jeho původní služební místo.

Při nástupu státního zaměstnance zpět do služby na jeho původní služební místo se podle § 104a odst. 1 věta první ZSS rozhodnutí nevydává. Pokud by se však nástupem na původní služební místo po skončení výkonu funkce v orgánu odborové organizace měnil plat státního zaměstnance (tím není myšlena změna výše platového tarifu v důsledku změny výše platových tarifů stanovených nařízením vlády ani zařazení státního zaměstnance do vyššího platového stupně v důsledku dosažení délky započitatelné praxe stanovené pro vyšší platový stupeň), služební orgán o změně platu vydá rozhodnutí.

Došlo-li po dobu výkonu funkce v orgánu odborové organizace ke zrušení služebního místa nebo uplynutí doby určité, na kterou byl státní zaměstnanec zařazen nebo jmenován na služební místo, zařadí se po skončení výkonu funkce v orgánu odborové organizace k výkonu služby na volné služební místo, na kterém je službě pro něj vhodná (článek 62 až 63 metodického pokynu náměstka ministra vnitra pro státní službu č. 2/2019, kterým se stanoví podrobnosti ke změnám služebního poměru, se za účelem posouzení vhodnosti jiného služebního místa použije obdobně). K výkonu služby na služební místo zařazené v nižší platové třídě však lze státního zaměstnance zařadit jen s jeho souhlasem. Souhlas by měl mít písemnou formu.

⁷ K tomu viz § 99 zákona o státní službě a § 78 až 85 zákoníku práce.

⁸ § 104a zákona o státní službě.

Bude-li státní zaměstnanec po skončení výkonu funkce v orgánu odborové organizace zařazen na jiné služební místo, vydá se o tom podle § 159 odst. 1 písm. b) ZSS rozhodnutí. Vzor rozhodnutí o zařazení státního zaměstnance na jiné služební místo podle § 104a odst. 2 zákona o státní službě po odpadnutí překážky ve výkonu služby na straně státního zaměstnance je přílohou tohoto stanoviska. Nemůže-li být státní zaměstnanec zařazen na vhodné volné služební místo podle § 104a odst. 2 ZSS, zařadí se mimo výkon služby z organizačních důvodů podle § 62 ZSS.

Obsazení služebního místa státního zaměstnance uvolněného k výkonu funkce v orgánu odborové organizace

Po dobu výkonu funkce v orgánu odborové organizace, lze na služební místo zařadit nebo jmenovat jiného státního zaměstnance jen na dobu určitou, která nesmí být delší než doba, po kterou trvá výkon funkce v orgánu odborové organizace. Předmětné služební místo, s výjimkou služebního místa představeného, lze také obsadit osobou v pracovním poměru podle § 178 odst. 1 ZSS.

PŘEKÁŽKA PODLE § 104 ODS. 4 ZSS

Nastane-li překážka podle § 33 odst. 1 ZSS, tj. překážka přijetí do služebního poměru nebo výkonu služby, po přijetí do služebního poměru, jedná se podle § 104 odst. 4 ZSS o překážku ve službě na straně státního zaměstnance.

Doporučuje se, aby služební orgán o vzniku a trvání překážky ve službě na straně státního zaměstnance podle § 104 odst. 4 ZSS státního zaměstnance bez zbytečného odkladu písemně vyrozuměl.

Plat státního zaměstnance za dobu trvání překážky podle § 104 odst. 4 ZSS

Za dobu trvání překážky podle § 104 odst. 4 ZSS státnímu zaměstnanci plat nepřísluší.

Zařazení státního zaměstnance po odpadnutí překážky podle § 104 odst. 4 ZSS⁹

Státní zaměstnanec, u něhož nastala překážka ve službě na straně státního zaměstnance z důvodu výkonu funkce uvedené v tabulce č. 1, pokračuje po odpadnutí této překážky ve službě na svém původním místě.

Při nástupu státního zaměstnance zpět do služby na jeho původní služební místo se podle § 104a odst. 1 věta první ZSS rozhodnutí nevydává. Pokud by se však nástupem na původní služební místo po odpadnutí překážky podle § 104 odst. 4 ZSS měnil plat státního zaměstnance (tím není myšlena změna výše platového tarifu v důsledku změny výše platových tarifů stanovených nařízením vlády ani zařazení státního zaměstnance do vyššího platového stupně v důsledku dosažení délky započitatelné praxe stanovené pro vyšší platový stupeň), služební orgán o změně platu vydá rozhodnutí.

Tabulka č. 1

---

⁹ § 104a zákona o státní službě.

ustanovení ZSS	výkon funkce (činnosti)
§ 33 odst. 1 písm. b)	poslance a senátora
§ 33 odst. 1 písm. c)	poslance Evropského parlamentu
§ 33 odst. 1 písm. m)	uvolněného člena zastupitelstva územního samosprávného celku
§ 33 odst. 1 písm. n)	osoby vykonávající vojenské cvičení, službu v operačním nasazení nebo mimořádnou službu
§ 33 odst. 1 písm. o) + § 2 odst. 1 písm. a)	člena vlády
§ 33 odst. 1 písm. o) + § 2 odst. 1 písm. c)	náměstka člena vlády
§ 33 odst. 1 písm. o) + § 2 odst. 1 písm. d)	člena Rady pro rozhlasové a televizní vysílání
§ 33 odst. 1 písm. o) + § 2 odst. 1 písm. e)	předsedy a člena Rady Českého telekomunikačního úřadu
§ 33 odst. 1 písm. o) + § 2 odst. 1 písm. f)	předsedy a místopředsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže
§ 33 odst. 1 písm. o) + § 2 odst. 1 písm. g)	člena Rady Energetického regulačního úřadu
§ 33 odst. 1 písm. o) + § 2 odst. 1 písm. h)	předsedy a místopředsedy Úřadu pro ochranu osobních údajů
§ 33 odst. 1 písm. o) + § 2 odst. 1 písm. i)	předsedy a člena Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí
§ 33 odst. 1 písm. o) + § 2 odst. 1 písm. j)	předsedy a místopředsedy Českého statistického úřadu
§ 33 odst. 1 písm. o) + § 2 odst. 1 písm. l)	ředitele a inspektora Ústavu pro odborné zjišťování příčin leteckých nehod
§ 33 odst. 1 písm. o) + § 2 odst. 1 písm. r)	předsedy a místopředsedy Národní sportovní agentury a člena rady Národní sportovní agentury
§ 33 odst. 1 písm. o) + § 2 odst. 1 písm. s)	ředitele Digitální a informační agentury

Došlo-li po dobu trvání překážky ve službě na straně státního zaměstnance, z důvodu výkonu funkce (činnosti) uvedené v tabulce č. 1 ke zrušení služebního místa nebo uplynutí doby určité, na kterou byl státní zaměstnanec zařazen nebo jmenován na služební místo, zařadí se po odpadnutí překážky ve službě k výkonu služby na volné služební místo, na kterém je službě pro něj vhodná (článek 62 až 63 metodického pokynu náměstka ministra vnitra pro státní službu č. 2/2019, kterým se stanoví podrobnosti ke změnám služebního poměru, se za účelem posouzení vhodnosti jiného služebního místa použije obdobně). K výkonu služby na služební místo zařazené v nižší platové třídě však lze státního zaměstnance zařadit jen s jeho souhlasem. Souhlas by měl mít písemnou formu.

Bude-li státní zaměstnanec po odpadnutí překážky na straně státního zaměstnance z důvodu výkonu funkce (činnosti) uvedené v tabulce č. 1 zařazen na jiné služební místo, vydá se o tom podle § 159 odst. 1 písm. b) ZSS rozhodnutí. Vzor rozhodnutí o zařazení státního zaměstnance na jiné služební místo podle § 104a odst. 2 zákona o státní službě po odpadnutí překážky ve výkonu služby na straně státního zaměstnance je přílohou tohoto stanoviska. Nemůže-li být státní zaměstnanec zařazen na vhodné volné služební místo podle § 104a odst. 2 ZSS, zařadí se mimo výkon služby z organizačních důvodů podle § 62 ZSS.

Obsazení služebního místa státního zaměstnance, u něhož nastala překážka ve službě podle § 104 odst. 4 ZSS

Po dobu překážky ve službě na straně státního zaměstnance podle § 104 odst. 4 ZSS ve spojení s § 33 odst. 1 ZSS lze na služební místo zařadit nebo jmenovat jiného státního zaměstnance jen na dobu určitou, která nesmí být delší než doba, po kterou trvá překážka spočívající ve výkonu některé z funkcí uvedených v tabulce č. 1. Předmětné služební místo, s výjimkou služebního místa představeného, lze také obsadit osobou v pracovním poměru podle § 178 odst. 1 ZSS.

Státní zaměstnanec, u něhož nastala překážka ve službě na straně státního zaměstnance z důvodu výkonu funkce (činnosti) uvedené v tabulce č. 2, se po odpadnutí překážky zařadí k výkonu služby na volné služební místo, na kterém je služba pro něj vhodná. K výkonu služby na služební místo zařazené v nižší platové třídě lze státního zaměstnance zařadit jen s jeho souhlasem. Souhlas by měl mít písemnou formu.

Tabulka č. 2

ustanovení ZSS	výkon funkce (činnosti)
§ 33 odst. 1 písm. a)	justičního čekatele, justičního kandidáta nebo právního čekatele
§ 33 odst. 1 písm. d)	prezidenta republiky
§ 33 odst. 1 písm. e)	soudce Ústavního soudu
§ 33 odst. 1 písm. f)	asistenta soudce Ústavního soudu
§ 33 odst. 1 písm. g)	asistenta soudce nebo státního zástupce
§ 33 odst. 1 písm. h)	prezidenta nebo viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu
§ 33 odst. 1 písm. i)	předsedy a člena Národní rozpočtové rady
§ 33 odst. 1 písm. j)	guvernéra, viceguvernéra nebo člena bankovní rady České národní banky
§ 33 odst. 1 písm. k)	Veřejného ochránce práv nebo zástupce Veřejného ochránce práv
§ 33 odst. 1 písm. l)	asistenta Veřejného ochránce práv
§ 33 odst. 1 písm. o) + § 2 odst. 1 písm. a)	poradce člena vlády a zaměstnance, který vykonává další činnosti pro člena vlády, včetně zaměstnance zařazeného v kabinetu člena vlády
§ 33 odst. 1 písm. o) + § 2 odst. 1 písm. b)	vedoucího Úřadu vlády ČR a zaměstnance, který vykonává činnosti pro vedoucího Úřadu vlády
§ 33 odst. 1 písm. o) + § 2 odst. 1 písm. c)	zaměstnance, který vykonává činnosti pro náměstka člena vlády

O zařazení státního zaměstnance po odpadnutí překážky spočívající ve výkonu veřejné funkce (činnosti) uvedené v tabulce č. 2 na jiné služební místo služební orgán vydá rozhodnutí podle § 159 odst. 1 písm. b) ZSS. Vzor rozhodnutí o zařazení státního zaměstnance na jiné služební místo podle § 104a odst. 2 zákona o státní službě po odpadnutí překážky ve výkonu služby na straně státního zaměstnance je přílohou tohoto stanoviska. Nemůže-li být státní zaměstnanec zařazen na vhodné volné služební místo podle § 104a odst. 1 ZSS, zařadí se mimo výkon služby z organizačních důvodů podle § 62 ZSS.